

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty Československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXI (XX) Chicago, Illinois, Listopad (Nov.) 1959 Čís. (No.) 11

Entered as second-class matter at the Post Office at Chicago, Illinois. Additional entry at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103. Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Výzva Národní Jednoty Čsl. Protestantů v U.S.A. a Kanadě

Milí členové, čtenáři a přátelé!

Přípravné práce Spojených národů s vyhlášením ROKU UPRCHLÍKŮ 1. července t.r. nás naléhavě upozornily na tragickou skutečnost neblahého osudu nějakých 45,000,000 lidí, kteří procházejí životem na tomto světě bez domova a v mnohých případech bez naděje domov nalézt. V tomto obrovském počtu "bezdomovců" se nalézá téměř 6,000 uprchlíků československého původu, kteří stále ještě hledají místa na této zemi, které by mohli nazývat domovem a kde by mohli v klidu pracovat. Mnozí z toho počtu jsou starší lidé, kteří mají malou naději na trvalou práci kdekoli a o něž se budou muset postarati organizace, kterým láska Kristova ukládá takový úkol.

Naše Jednota jest jednou z takových organizací. Každým rokem v době blížících se svátků Děkůčinění a Vánoc se na vás obrací-

me s prosbou o zvláštní DAR LÁSKY na tuto podpůrnou práci. Činnost br. Přemysla Pittra mezi našimi uprchlíky v Německu jest vám dobře známa. Bratr Pitter jest přímým zástupcem Jednoty v Německu a skrze něho se snažíme usnadnit život tolika z našich lidí na kolik jen naše příjmy dovolují. Kromě toho Jednota poskytuje finanční pomoc na zakoupení léků pro nemocné a podporu na studia nadanému synu čsl. uprchlíka. Časopis Křesťanské Listy a Husův Lid, vycházející s vaší podporou, jest rozcsílán do více jak 35 zemí světa, kde naši uprchlíci žijí. Mnozí z nich jej dostávají zdarma, protože jejich příjmy jsou malé. S povděkem však kvitujeme, že značný počet uprchlíků, jakmile našli trvalejší práci, nám zaslali předplatné i dary na práci, kterou konáme.

V důvěře, že od vás brzy uslyšíme a že s vaší pomocí budeme moci počítat i v tomto roce, zůstáváme vám v Kristu oddaní:

Edward Čatloš, předseda

J. Paul Tatter, tajemník

John Opie, pokladník

* * *

P. S. Příspěvky láskavě zašlete na adresu
br. pokladníka: John Opie, 4800 South Hoyne
Ave., Chicago 9, Illinois.

KŘESTANSKÉ LISTY a HUSŮV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křest'anské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) . . . . . J. P. Tatter
Box 59, Hillsboro, Wisconsin

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky
Jednotě pro uprchlíky, na m'ško pro děti
běženců a na léky pro děti trpících, za-
sílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.,
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

Sněm našich německých evangelických krajanů

se konal 11.—13. září t. r. v Kasselu, v samé blízkosti hranic Východního Německa. Bvl to první sněm německé lutherské církve z českých zemí na vnovření jejich člennů z vlasti a jejím zlikvidování novější čs. vládou. Na sněmu bvlo zastoupeno 35 z bývalých 71 farností. Sněmu předsedal doživotně zvolený prezident Dr. Erich Wehrenfennig z Jablonce n. Nisou, nyní usazenou poblíž Norimberka. Na žádost prof. Hromádky bvł mu pražskou vládou vrácen zlatý řetěz s křížem jako znakem jeho důstojenství. Jím ozdoben, zahájil tento 84 letý zasloužilý kmet slavnostní shromáždění proslovem, v němž m. j. pravil:

Radujeme se, že jsme se mohli sejit v bratrském obecnství, vzdálení všeho politického a polemického ducha. Živé styky naší církve s českým národem na poli náboženském za reformace i v době proti-reformačního útlaču, v minulosti i přítomnosti, činí naši církev důležitým účastníkem v ekumenické spolupráci. Též první prezident československé republiky T. G. Masaryk — sám evangelík — měl hluboké porozumění pro naši církev a mnoho nám pomáhal v naší bu-

dovatelské činnosti. A tu chci zdůrazniti, že při všech rozporech, které vznikly mezi národy úzce spolu sousedícími, naše církve nebvla nikdy v konfliktu s českým národem či s českými bratrskými církvemi; naopak, měl jsem vždy bratrské styky se svými českými kolegy. Nemáme obavy ani nenávisti vůči českému národu; politická nebo propagandistická hesla o oplatě, odvetě a pod. neexistují v našem slovníku. Naše rozptýlení, ztrátu církevní pospolitosti pokládáme za Boží řízení, jemuž se musíme podrobiti; avšak je nám Bohem dána i úloha, abychom dědictví naší lutherské reformace v českých zemích odovzdali příštím pokolením.

Svůj proslov zakončil prezident Wehrenfennig v hlubokém dojetí modlitbou, v níž svolával požehnání na bratry ve víře ve staré vlasti a s prosbou: "Kéž otevře Bůh srdce těch, kteří se ještě od nás odvracejí. Neboť odpuštění a dorozumění jsou zárukou míru."

Po pozdravných proslovech následovala přednáška vynikajícího bohoslovce Dra. D. Frindta, v níž pronulvil o významu vlasti ve smyslu biblickém. Přednáška měla takovou zásadní důležitost, že ji hodláme otisknout celou v příštím čísle našeho listu v českém překladě.

Následující zasedání se konalo na kasselské radnici, při němž poděkoval Přemysl Pitter jako zástupce Jednoty československých protestantů v USA, Kanadě a ostatních zemích svobodného světa prezidentu Dr. Wehrenfennigovi za jeho přátelská slova, adresovaná českému národu, a pravil:

"Loňského roku jsme vydali prohlášení, které za Obec evang. sudetských Němců podepsal její předseda vrch. církv. rada Hugo Piesch a já za Jednotu čs. protestantů. Vyjádřili jsme přesvědčení, že my, čeští a němečtí evangeličtí křesťané, jsme si vědomi toho, že nezávisle na jakýchkoli příštích politických rozhodnutích zůstaneme nadále sousedy. Majíce starost o to, jak se bude utvářet toto sousedství, hledáme cesty k bratrskému a požehnanému soužití. Věříme, že v upřímné oddanosti našemu společnému Pánu Ježíši Kristu můžeme si navzájem viny odpuštít a rozpory překlenout.

"Apoštol Pavel praví, že v Kristu není Žid ani Řek ani Scýta, ani otrok ani svobodný, tedy ani Čech ani Sudetoněmec, ale že

všichni jsou jedno v Kristu. Ve vší pokoře doznáváme, že jsme tato slova nechávali často nepovšimnuta. Kdybychom je měli na mysli, byli bychom se snažili především hájit věc Kristovu a nikoli národní zájmy. To znamenalo pěstovati za všech okolností bratrskost a lásku a ujímati se těch, jimž se dala křivda, bez ohledu na národní příslušnost. Naše církevní instituce v tomto ohledu žalostně zklamaly, i když jejich jednotliví členové na obou stranách projevovali vpravdě křesťanskou statečnost.

"Nestojím zde jako mluvčí svých sudetoněmeckých bratrů, abych doznával jejich viny. Mluvím za své české souvěrce, a tu cítím povinnost vyznat vlastní vinu a vlastní selhání. Mlčeli jsme, kdž naši němečtí krajané byli vyháněni ze svých domovů; neprotestovali jsme dost silně, když byli tyráni; nepomáhali jsme vydatně, kde pomoci bylo naléhavě třeba. Lidská bázlivost byla větší než křesťanská odvaha. To byl hřích, za nějž nyní pykáme a jež nám Bůh neodpustí, dokud jej s upřímnou lítostí nevyznáme a dokud se nebudeme snažit s pomocí Boží napravit, co napravit lze.

"Prohlašuji toto jako zástupce českých protestantů, jenž může svobodně mluvit. Jsem přesvědčen, že by se i mnoho mých českých souvěrců v ujařmené vlasti k mému prohlášení připojilo, kdyby jim to bylo možné.

"Prosím vás, sudetoněmečtí bratři ve víře, abyste toto vyznání přijali jako závazek mnohých českých evangeliků. Kéž nás sblíží

a spojí k příští požehnané spolupráci k oslavě našeho jediného Pána Ježíše Krista!"

President Wehrenfennig kvitoval toto prohlášení dalšími významnými slovy:

"Když německé církve v r. 1946 vyhlásily v Stuttgartě svou vinu na událostech posledních let a desetiletí, cítili jsme se my jako německá evangelická církev v Čechách, na Moravě a ve Slezsku s tímto doznáním zajedno. Vaše prohlášení, bratře Pittře, je první odpovědí z české strany na toto naše doznání viny. Víme, že vyznání viny je předpokladem odpuštění. Chceme si navzájem odpustit, co náleží minulosti, jakož i Bůh nám odpustí. Jen v tom duchu odpuštění se sblížíme; jen z odpuštění může vzjít pravý mír. Děkuji vám, bratře Pittře, za vaše odvážné a křesťanské slovo. Pán nechť vám žehná, i všim druhům vašeho národa a víry!"

Sněm byl zakončen slavnostními bohoslužbami v nově zřízené katedrále sv. Martina, při nichž kázal zástupce rakouských evangeliků z Vídně vrch. círk. rada Künzel. Ve svém kázání opět zdůraznil nutnost hledati všecy možnosti k sblížení mezi německými, českými a slovenskými křesťany. "Kéž dopřeje nám Bůh vítězství nad všim temným, které na nás doráží zvnitř i zvenku, vítězství nad vši hořkostí i steskem po domově!"

Tento první sněm našich německých evangelických krajanů nabyl svým duchovním obsahem nesmírné důležitosti, takže jej budou jednou dějeisci právem pokládat za jed-n z mezníků naší poválečné historie. P. P.

Odpust'te, že si Vám tolik stěžuji nad neblahými poměry, ale mám ve Vás velkou důvěru a pak chci Vám naznačit, jak můžete být šťasten, že jste z takových poměrů unikl. Byl to šťastný tah a já budu do smrti litovat, že jsem se již tehdy nerozhodla, když jste odjžděl a i můj manžel byl svolný odjetí do Ameriky. Byla bych si již do této chvíle byla ušetřila mnohou hořkou chvíli a zbavila se těchto bídných poměrů. Dnes již nedám, jak to s námi dopadne, jsem odhodlána na všechno, ani té nebezpečné cesty přes mo-

ře bych se neobávala, jen když bych mohla děti přivést do země jistější budoucnosti, sama se spokojím třeba s okoralým chlebem.

Bud'te zdráv, milý vlastenče a náš příteli, zdravte ode mne milou Vaši manželku a děti a všechny naše dobré české lidi ve Vašem okolí a prosím vzpomeňte si též na nás dopisem. Žijte šťastně v té nové vlasti a nikdy neľitujte toho, že opustil jste rodnou zem, že žijete v cizině — vlast je všude tam, kde jsou lidé jednoho jazyka a jedněch mravů a snah.

Božena Němcová Josefu L. Lešikarovi
roku 1856.

UKRYJE DUŠI MOU

1. *Ó božský je spasitel Ježíš, můj Pán,
tot' božský je spasitel můj;
On ukryje duši mou do klína skal,
tam rozkošný úděl zřím svůj.*

Refrain:

*On ukryje duši mou do klínu skal,
jež stín svůj strou v prahnoucí lán;
můj ukryje život své lásky za val,
k mé ochraně zvedá svou dlaň.*

2. *Ó božský je spasitel Ježíš, můj Pán,
jenž břímě mé na sebe vzal;
On nedá mi klesnout, On nedá mi lkát,
On síly mé zdrojem se stal.*

Refrain: . . .

3. *Má bezpočet milostí pro každý mžik,
i nitro mé oplývá Jím;
tož písní svou nadšenou Bohu vzdám dík,
On spasitelem že je mým.*

Refrain: . . .

4. *Až v zář Jeho oblečen vznesu se s Ním,
Až v zář Jeho oblečen vznesu se s Ním,
kam kyne mi v oblačný stan;
pak o Jeho lásce a oběti zvěst
chci hlásati z nebeských bran.*

Refrain: . . .

Přeložil Zdeněk Váně.

Pavel Javor:

Před novým cílem

*Jednoho dne jako by kdosi povědomý
v temnotách přišel, za ruku tě vzal,
a minuv s tebou ulice a domy,
uprostřed lesa krásně zapíval —*

*Jednoho dne už nezní tvoje hrana,
zatoužíš prudce k nebesům se vznést.
Srdce je jako louka rozzpívána
a zapomnělo na bolest —*

*Jednoho dne zas touha křídla zdědí,
žádná bolest tě pak už nebolí
a píseň je i na smrt odpovědí.
To před novými stojíš úkoly.*

Ze sbírky, Nad plamenem píseň
(Vyšlo ve Sklizní svobodné tvorby r. 1955.)

Náboženská situace v Československu

Nová ústava (komunistická) Československé republiky zaručuje náboženskou svobodu všem občanům a všem církvím. Týž článek ústavy však má i opatření, kterým si stát vyhrazuje právo tuto svobodu omezit aneb i zrušit. Ovšem k takovému opatření má dojít jen tehdy, kdy činnost církví neb jednotlivých věřících ohrožuje bezpečnost státu anebo podrývá politické cíle a hospodářské úkoly státu. Znění zákona ponechává státu takovou svobodu ve výkladu toho, co ohrožuje jeho bezpečnost, že ve skutečnosti církve si svobodou nejsou jisti ani jeden den. Že pak nelze mluvit o náboženské svobodě v Československu tak jak jsme na ni zvyklí ve Spojených státech, jest jasné i z nedávného výroku předního amerického křesťanského vůdce Dr. John A. Mackay-e, který prohlásil v Sao Paulo v Brazílii v srpnu, že v Československu jest více náboženské svobody než ve Španělsku.

* * *

Jak vypadá československá náboženská svoboda? Předně jest nutno konstatovat, že církvím jest dovoleno konat bohoslužebná shromáždění, vyučovat náboženství na školách (obecných) a v nedělních školách. Lidem není ZÁKONEM bráněno ve výkonu jejich náboženských povinností. Praxe se však podstatně liší od toho, co zákon na papíru povoluje!

Pokud jde o náboženství a církve, stát si vyhrazuje úplnou svobodu bojovat proti nim, protože "veškerá politika státu . . . je objektivně zaměřena k likvidaci náboženství, a tím i církve. Je základem pro překonání náboženských předsudků ve vědomí lidí." (Marxismus-Leninismus o náboženství, str. 32). — Naproti tomu církvi jest zakázáno "objektivní" zdůvodnění náboženského názoru na život a jeho šíření, protože stát nesmí "být lhostejný k rozšiřování náboženského tmářství."

Proto také veškerá náboženská shromáždění musí mít státní povolení a musí se konat jen v budovách státem k takovým účelům určeným. (Soukromé pobožnosti, biblické hodiny neb evangelizační shromáždění mimo církevní půdu jsou nezákonné. Kázání Slova Božího někým jiným než ustanoveným a státem ověřeným kazatelem jest též nezákonné!) Od letošního roku pak i výměna kazatelů bez povolení církevního tajemníka (okresního neb krajského) jest nezákonná! Získávání nových členů z řád nevěřících jest nezákonné. Kazatel, který dovolí docházku do Nedělní školy dětem, jejichž rodiče nejsou členy církve se vystavuje v nebezpečí, že mu bude odňat státní souhlas.

Vyučování náboženství na obecných školách se smí účastnit jen ty děti, které přinesly v první den školy (druhý den už bylo pozdě!) podepsané prohlášení rodičů, že si přejí, aby jejich děti na náboženství chodily. Školní úřady se pak postaraly o to, aby těchto dětí bylo co nejméně tím, že vyzvalo učitele, aby docházku dětí do náboženství rodičům rozmluvili hlavně poukazem na to, že náboženská výchova se nesrovnává s duchem marxisticko-leninského vědeckého názoru. — Tam, kde rodiče tento důvod dosti dobře nechápali bylo poukázáno na to, že docházka na náboženství bude v úředním osobním záznamu dítěte a že to může mít neblahý vliv v době, kdy dítě bude žádat o přístup na vyšší školy neb do "klasifikovaného" zaměstnání. Tento druhý důvod působil na mnoho rodičů, protože vložil na jejich bedra zodpovědnost rozhodnutí o budoucnosti jejich dětí. (Tím jest též jasně vysvětlen značný pokles počtu dětí ve školním náboženském vyučování. Tento pokles se projevuje i v návštěvě Nedělní školy, protože zpráva i o této docházce se může dostat do osobního záznamu dítěte.)

Práce s mládeží jest pochopitelně též znesnadněna z těchže důvodů a i docházka do nedělních shromáždění trpí. Jsou lidé, kteří jezdí do sousedního města na nedělní pobožnosti jen proto, aby nebyli rozpoznáni a nějakým udavačem udáni. Celková účast při pravidelných nedělních shromážděních nepřesahuje 10% všeho členstva. (Římsko-katolické kostely vzbuzují v cizinci mylný dojem větší účasti na mších, protože ve většině případů

jeden kněz obsluhuje 2 až 3 i více farností a věřící z několika farností se dělí o jeho služby. V některých místech připadá jeden kněz na více jak 8,000 duší!)

* * *

Nedostatek duchovenského dorostu jest jiná starost církví. Stát reguluje počet bohosloveckých kandidátů a přirozeně jeho zájmem jest mít jich co nejméně. Z toho důvodu jest nyní téměř nemožné obdržeti povolení k ustavení nové farnosti. Naopak tam, kde jest to možné, stát farnosti spojuje a systemizovaná místa duchovních ruší. (Ovšem i získati mládež k studiu bohosloví není snadné protože kněží a faráři náleží ke třídě nespolehlivých lidí.)

Kněží a evangeličtí faráři ovšem už od počátku komunistického převratu nemají právo oddávati. Věřící novomanželé mohou jediné obdržeti církevní požeňání jejich sňatku, ale vlastní oddací obřad jest proveden buď představitelem místního národního výboru, neb zmocněným představitelem okresního neb krajského výboru. V poslední době i druh "státního křtu" jest praktikován v obřadech udělujících jméno novorozenatům—"Vítání do života." (Církevní křest může být prováděn, ale nemá úředního statutu a povětšinou jest prováděn soukromě a tajně!) Před nedávnem pak bylo oznámeno, že stát začne vychovávat i pohřební řečníky, kteří by byli kvalifikováni k vykonávání necírkevních pohřbů.

* * *

Dozor nad jednotlivými církvemi a farnostmi jest nyní prováděn okresními a krajskými církevními tajemníky. (K této decentralisaci církevního dozoru došlo před dvěma roky!) Tito tajemníci nejsou theologicky vzdělaní lidé ani ne vždy v církvích vyrostlí lidé. Všichni ovšem musí býti komunisty a mnoho z nich je oportunistů. Proto náboženská situace se v některých podrobnostech liší od kraje ke kraji. Jsou okresy a kraje, kde církevní pronásledování a šikanování je značné. Je méně krajů a okresů, kde církevní tajemníci jsou lidé rozumní a ohleduplní. (Jaké však vzácné výjimky!)

Za zmínku snad ještě stojí i to, že žádný duchovní nemůže se ucházet o jinou farnost bez souhlasu církevního tajemníka a tam, kde se jedná a přechod z jednoho krajského ob-

vodu do druhého, souhlas obou krajských tajemníků jest nutný. Tito tajemníci pak též udělují — v zastoupení státu — každému duchovnímu jeho státní souhlas, bez kterého tento nemůže zastávat úřad. Oni pak též mají moc tento souhlas odejmouti usoudí-li, že duchovní nevykonává funkci úřadu správně. Záminka k odejmutí souhlasu může býti i domněnka tajemníka, že dotčený duchovní nemá dostatečně kladný poměr k režimu a pod. Odejmutí souhlasu neznamená jen nemožnost vykonávat duchovenskou službu, ale i ztrátu veškerých požitků a často nemožnost nalézt i příhodnou práci.

Bez poznámky nelze pominouti situaci na Slovensku, kde hospodářské poměry jsou neskonale lepší než v Čechách a na Moravě (průmyslova výstavba na Slovensku jest úžasná!) zato však náboženská nesvoboda jest

větší. Proti-sovětská a proti-komunistická nálada jest též větší na Slovensku než v Čechách. Mnozí Slováci vyslovují i obavy, že jakmile bude dokončena průmyslova výstavba na Slovensku, že Slovensko bude připojeno k Rusku tak, jako se to stalo s Podkarpatskou rúsi. Nicméně však, přes všechny tyto obavy, proti-české smýšlení jest na Slovensku stále silné. Mělo by to být spíše opačně, protože Slovensko dostává ze státního rozpočtu na hospodářskou výstavbu mnohem více než Čechy a Morava. Životní úroveň na Slovensku jest též vyšší než v Čechách a na Moravě!

* * *

Takhle tedy vypadá jedna fáze komunistického boje proti náboženství a církvím v Československu a vůbec všude tam, kde Marx-lenínsko-stalinovský komunismus vládne.

Beseda

Otakar Odložilík:

V KVARTĚ

Začnu vzpomínkou jako úvodem k pokusu zachytiti běh posledního roku studií na přerovském gymnasiu.

Seděli jsme na přerovském nádraží v restauraci druhé třídy, Jan Vignatí, Vavřinec H. a já. Bylo to v říjnu 1936. Den předtím jsem měl v zámecké síni přednášku o Karlovi starším ze Žerotína. Zůstal jsem v městě na noc a na druhý den jsme se jeli podívat na vykopávky keltského sídliště, které řídil Jaroslav Böhm. Vavřinec H. sloužil u města a opatřil vůz, bez kterého bychom se těžko dostali z Přerova až za Plumlov. Jan Vignatí nebyl s námi na té cestě a už ani nevím, jestli byl v zámku na moji přednášce čili nic. Působil v nemocnici v Uherském Hradišti a nemohl se tak snadno uvolnit jako já z university. Ten večer se však k nám připojil a od stolu nospíchal.

Vidávali jsme se v těch letech málo. Po mnoho roků se naše cesty nikde neseběhly, nikde nezkřížily. Dlouhé posezení byla opravdu vzácnost. Na nádraží bylo chvílemi rušno a pak zase ticho, podle toho jestli se vlaky sjížděly nebo rozjížděly na čtyři světové strany. O náměty k hovoru nebylo nouze a řeč

nestála ani chvílku. Jako by nás zdržoval při stole někdo mocnější než my a vidoucí už tenkrát, co jsme si ani v duchu nepřipustili: rozloučení po Mnichově, můj odjezd do Ameriky, Janovo zatčení, německé žaláře a posléze truchlivý konec ve věznici v Plötzensee.

Kohoutí zpívali jásavě na uvítanou nového dne, když jsme se rozcházeli a když jsem zvonil u Lipnerova hotelu naproti nádraží, aby mne pustili dovnitř na krátký odpočinek.

Bud' za jízdy z Plumlova nebo až při stole Vavřinec H. uvedl na přetřes myšlenku, kterou jsem se mnohokrát zamětnával ve vzpomínkách na přerovské gymnasium. Za našich studií prý tam doznívala devadesáté léta a všecek osvětový ruch, který z nich vyvěral jako z nepřeborného pramene. Pokusím se o tom něco napsat podle paměti a podle hrstky výpisků z Přerovského Obzoru, které jsem si přinesl z Vídně.

*

Na podzim 1913 jsem začínal čtvrtý rok přerovských studií. Do města se mnou nejel starší bratr Jaroslav, se kterým jsem bydlíval v dřívějších letech, nýbrž sestra Ludmila. Měla sebou brněnské lyceum a abiturientský kurs v Chrudími. V přerově se chtěla připravit na vedení veliké domácnosti. Vybrala si byt u někdejší spolužačky, provdané nedlouho předtím za nižšího úředníka u dráhy Z. Chtě nechtě, musel jsem s ní, ačkoli

by mi bývalo milejší místo, kde byli lépe zařízeni na ubytování studentů. Sestřina přítelkyně nám přiřkla jeden pokoj, kterého i oni občas užívali, takže jsem se neměl kam uchýlit se svými věcmi. Byl jsem nesvůj celý ten čas a teskně jsem vzpomínal na útulnou světnici na Malé Dlážce s výhledem do zahrady, kde jsem bydlel jako tercián. Jakmile se sestra vrátila domů, přestěhoval jsem se do Sušilovy ulice ke slečnám R. a tam jsem byl zase svým pánem.

Bydlení u Z-ů přes citelné nepohodlí nebylo bez užitku. Dostal jsem se do prostředí, na které jsem nebyl zvyklý ani z domu, ani z jiných bytů. Sestřina přítelkyně byla z německé rodiny a příslušela k evangelickému vyznání. Její manžel byl podle jména Čech, ale nemával červenobílým praporkem ani doma ani na ulici. Jeho vyznáním byl rozmlněný marxism a svou příslušnost k sociální demokracii dosvědčoval nejenom červenými vázankami, nýbrž i barevnými košilemi s naškrobeným límcem. Občas jsem zaslechl paní Z., jak si buď při úklidu nebo při práci za stolem polohlasně zpívala německou píseň. Zachytil jsem z ní a podnes si zapamatoval jeden verš:

“Lieb Vaterland, magst ruhig sein” . . .

V bytech na Loučkách, jak se říkalo té oblasti, nebyla smíšená, národnostně nevybarvená manželství bílou vranou. Veliké nádraží přivedlo do města lidi z rozličných kenčin monarchie a tí většinou bydleli v nevlidných, začouzených ulicích při dráze.

Dlouho jsem nevěděl, o jakou píseň šlo. Teprve poměrně nedávno jsem si zjistil, že to byl refrén skladby opravdu pověstné; dvojverší, které se vracelo ke konci každé sloky, znělo:

“Lieb Vaterland magst ruhig sein,

Fest steht und treu die Wacht am Rhein.”

Věděli jsme ovšem o té písni z novin, ale nikdy jsem ji neslyšel celou ani v Přerově ani později, když jsem sloužil u vojska s Němci ještě kovanějšími a zarputilejšími než byla sestřina spolužačka z přerovské měšťanky.

*

Ve škole bylo také hodně neladu a drobných i větších potíží. Do kvarty se přihlásilo čtyřicet šest studentů a dvě děvčata—privatisky. Podle platných předpisů směl ředitel zřídit pobočku, bylo-li padesát studentů. Třída,

které bylo jenom o něco málo pod tím stupněm, byla veliká a bylo z toho dost nespokojenosti na obou stranách, mezi námi i mezi profesory. Trvalo šest neděl, než přišlo z Brna svolení třídu rozdělit na polovice o stejném počtu žáků.

Nepochodil jsem při tom nejlépe. Byl jsem přidělen do kvarty A, ačkoli jsem v dřívějších letech sedával v pobočce B, a tam zůstali i moji přátelé. Než odvolání nebylo, protože o zařazení rozhodoval prostě abecední pořádek. Trochu útěchy přišlo, když jsme porovnali profesory, kteří vyučovali v té nebo oné třídě. Naše pobočka z toho vyšla lépe než kvarta B, ačkoliv ani nám nenastaly zlaté časy.

Přerovské gymnasium mělo pověst jednoho z nejpřísnějších ústavů na Moravě. Ředitel Vincenc Vávra je vedl pevnou rukou a až v posledním roce před válkou trochu slevoval se svých pravidel. Byl to vlastenec ze starší školy, ale k jeho cti budiž řečeno, že císaři dával opravdu jenom co vyžadovala služba, ani o grčli víc. O císařových jmeních a na Boží Tělo vytáhl profesorský sbor s ředitelem v čele a ve služebním stejnokroji—vidím jako by to bylo večera rohaté klobouky a šavle po boku—ale mezi těm. dvěma svátky nikdo nevyvěšoval černožluté prapory bez úředního příkazu. Za Vávrových časů na přerovském gymnasiu nikdo neburcoval studenty k projevům oddanosti k nejjasnějšímu panovníckému domu. To prý přišlo až později, když jsem už byl na jiném ústavě.

Mezi profesory bylo několik lidí opravdu vynikajících buď odbornými vědomostmi nebo osobními vlastnostmi, nebo obojím. Uvádím některá jména, třebaže nevyučovali pravidelně v naší třídě. Byl tam dr. Jiljí Jahn, hlavním oborem klasický filolog, který po válce zakotvil ve Vídni jako ředitel Komenského gymnasia. Jahn se s nikým nevdal, nikoho neokřikoval a když začal o něčem vyprávět, bylo ve třídě jako v kostele. Ferdinand Vaněk učil moderním řečem a zpěvu, byl oblíbený ve škole i v městě a na podzim roku 1913 se stal okresním školním inspektorem. Nedočkal se vysokého věku a byl jsem na jeho pohřbu, ačkoli jsem už nechodil do přerovského gymnasia, když ho znenadání schvátla smrt. Vidím před očima paní ve smutku

a dva chlapce—s jedním z nich si osud zahrál opravdu kruté! A ještě jedno jméno: Dr. Karel Bořecký, rovněž moderní filolog, mne uvedl jako kvartána do frančtiny, která byla tenkrát nepovinná. Po válce působil, myslím, slušnou řádku let jako přerovský starosta.

Považoval jsem za velkou výhru, že v kvartě A učil latinu Kamil Fürst, který byl i našim třídním. Mezi průměrnými studenty nebyl v oblibě, protože vyžadoval mnoho a uměl dolehnout na líknavé nebo roztěkané žáky. Naučil jsem se pod jeho vedením tolik latiny, že jsem se nemusil na vyšším gymnasiu ohlížet po mluvnici a slovník jsem také neměl ustavičně po ruce. Setkal jsem se zase s Kamilem Fürstem v Praze, myslím, v universitní knihovně a tam jsme se potom viděli dost často. Učil na žižkovském gymnasiu a pracoval na edicích římských autorů pro střední školy. Nikterak ho nedráždilo, že jsem po zastávce u jeho stolu směl postoupit o kousek dál, do čítárny se zelenými křesly, kde jsme sedávali s profesory a docenty německé university. Po přestavbě Klementina jsme dostali čítárnu v tichém dvoře a tím styků ubylo. Když jsem se v červnu 1945 vrátil do Prahy, koupil jsem si čísla nové řady Lidových novin. Hned ve výtisku z neděle 6. května jsem zahlédl zprávu, že Kamil Fürst dokončil život o dva dny dříve ve věku šedesátidvou let. Byla to poslední připomínka jeho působení na přerovském gymnasiu, na které rád vzpomínám.

Na začátku školního roku 1913/4 se ve sborovně a na chodbách objevilo několik nových profesorů. Jeden z nich byl dr. Antonín Vaculík, jmenovaný na místo, které se uprázdnilo odchodem Jana Mádra na odpočinek. Byl to rodák z nedalekých Sušic a v dětských letech patrně doma neužil ani pohodlí ani jasu. Jako Mádr, Vaculík učil dějepis a zeměpis a v naší třídě nastoupil po skvělém vykladači, jednou usměvavém, jindy zase kousavém Dominiku Vičarovi. Třídy, které dostaly Antonína Vaculíka, si mohly podat ruce s třídami, ve kterých učil řečtinu Richard Kantor—takový byl lidský soud, kterému bych však docela nepřisvědčil.

Antonín Vaculík měl úžasné vědomosti a doktorský titul si jistě vysloužil houževnatou prací. Nebylo mu však dáno, aby dovedl roz-

dávat ze svého bohatství jiným. Nepamatuji se, že by byl něco soustavně vyložil, jako se to dařilo Vičarovi. Nedbal na učednici a jeho oko nerozeznávalo věk studentů. Mluvil-li přes hlavy septimanů, kde byly na programu rovněž novější dějiny, kvarta před ním seděla jako v Jiříkově vidění. Nevychloubám se — nic by mi za to nikdo z čtenářů nedal —píši-li, že jsem dlouho jenom já držel s Vaculíkem jakž takž krok, zatím co se jiní chlapci opírali o předepsanou knihu. Dřeli odstavec za odstavcem, stránku za stránkou, ale místo pochvaly přišlo buď odmítavé mávnutí rukou nebo útrpná poznámka. Když se po ústavě roznesly zprávy o první konferenci a o známkách, které Vaculík přečetl ze zmuchlaných papírků, vzniklo mezi žáky jítření a mezi svými kolegy Vaculík také nenašel mnoho spojenců. Trochu polevil, trochu se přizpůsobil ustálenému chodu vyučování, ale jádra jeho osobnosti se nedotkly ani přímlyvy ani nátlak shora.

*

Přišlo mi nemálo vhod, že jsem od tercie chodil do městské čítárny a četl pravidelně denní tisk. Brávil jsem s věšáků po řadě Čas. Samostatnost, Lidové Noviny, a nebyl-li některý z těch listů po ruce, nahlížel jsem do jiných, které byly méně přitažlivé. Našel jsem už tenkrát zalíbení v Naší době, kterou předplácel nejstarší bratr Václav, a leckterou knihu z Laichtrova nakladatelství jsem měl buď v ruce nebo znal aspoň podle titulu na šedozelených obálkách Naší doby. Antonín Vaculík byl orientován k realismu a čerpal mnoho vědomostí z pramenů, o kterých jsem věděl aspoň něco, titul nebo náповěd obsahu. I při tom jsem si však v jeho hodině připadal, jako bych plaval po širém moři na kuse dřeva a mohl se snadno propadnout do nezměřitelných hloubek.

Za mých studií T. G. Masaryk v Přerově, tuším, veřejně nevystoupil. Přerov a přidružená města zastupoval na říšské radě Staročechů dr. Jan Žáček z Lipníka a potom přešel okres do rukou sociálních demokratů. Masaryk měl ovšem mezi přerovskou inteligencí hodně ctitelů, ale ti byli spíše jinde než mezi profesory gymnasia. Jedním z nich byl primář nemocnice dr. Karel Šantrůček, který s Ivanem Hálkem a Janem B. z Kraiců tvořili neroz-

lučnou trojicí—Jan Herben jim věnoval Hostišov, knihu mně velice milou. Přerovský Obzor psával o Masarykovi s porozuměním a zjevnou přízní, avšak redaktoři se neztotožňovali ani s jednou ani s druhou politickou stranou. Organisovaných realistů nebylo v Přerově a v okolí patrně tolik, aby za nimi přijel buď Masaryk nebo někdo z jeho důvěrných přátel. Ani "osamělá vedeta na Dunaji," jak si říkal J. S. Machar, nezavítala za mých let do Přerova—na nic takového se nepamatují.

Do této souvislosti se mi nejlépe hodí jméno, které se dost často objevovalo v Přerovském Obzoru i v jiných novinách. V evangelickém chrámu na Velkých Novosadech, který tenkrát spravoval farář František Prudký z Olomouce, občas přednášel Kamil z Nagy, farář z Vanovic na Boskovsku. Počítám-li jeho léta správně, měl tenkrát něco málo přes čtyřicet, a byl dobře známý jako řečník nejenom v Přerově, nýbrž i jinde v českém světě. Nebyl jsem na Husově oslavě, kterou pořádaly sdružené přerovské spolky 28. června 1913—disciplinární řád pro c. k. střední školy nedoporučoval takové podniky žákům nižších tříd. Podle Přerovského Obzoru tam zpívala paní Magda Šantrůčková, dcera Antonína Dvořáka, Biblické písně, otcem složené, a hlavní projev měl Kamil z Nagy. Referent listu asi nepřeháněl, když napsal, že "řečník načrtl reformační období takovou slovní formou, jaké u nás v Přerově neuslyšíme někdy za celý rok." Nevím, byl-li Kamil z Nagy zapřán mezi členy Masarykovy strany, ale jeho přednášky často rozváděly a vysvětlovaly Masarykovu hesla o souvislosti obrozenecké doby s husitstvím a konávaly se na obecnějším fóru nežli byla chrámová síň.

Dal jsem už tenkrát při dlouhé besedě na přerovském nádraží za pravdu Vavřinci H., že jsme byli v Přerově účastní osvětového kvasu, vzniklého v devadesátých letech a pořád ještě působícího mocně na hlavy a srdce. On, o čtyři léta starší než já, a jeho vrstevníci okusili těch věcí mnohem více než my na nižším gymnasiu. I při tom omezení se však osměluji tvrdit, že jsem se ještě v Přerově obeznámil s oběma směry, které se dlouho potíraly a až těsně před válkou trochu sbližily, realismem i hnutím státoprávně-pokrokovým. Vyplývalo to z četby Času a Samostatnosti a rozmanitých brožur. Oběma jmé-

nům, T. G. Masarykovi a Viktoru Dykovi jsem zachoval věrnost po let už bezmála padesát . . . Vím dobře, v čem mezi nimi byly rozdíly, ale nevěřím, že si nebyli blízko v tom "jednom potřebném." Viktor Dyk se v Konci Hackenschmidové, intermezzu druhém, trochu poškleboval Masarykovu výroku: "Národ Chelčického musí bažiti po nekonečném." Než po čem jiném než po nekonečném bažil původce takových sbírek jako Anebo. Devátá vlna a jiných?

(Dokončení v příštím čísle)

Jos. F. Šefl:

Za bratrem doktorem Chvalem

(Dr. Karel A. Chval zemřel v sobotu, dne 12. září 1959 v Chicagu a pohřben byl v úterý, dne 15. září 1959 na Českem národním hřbitově. Pohřební obřady vykonal Rev. Jos. F. Šefl, jeho dlouholetý přítel, farář Husova českobratrského sboru v New Yorku.)

Je teskno v duši při vzpomínce na bratra Chvala. Konec jeho pozemského života nebyl úplně nepředvídaný a nemohl být velkým překvapením těm, kteří jej blíže znali. Sám vícekrát vyprávěl jak mu i odborní lékaři předpovídali konec života již před třiceti léty. Jeho tělesná schránka nebyla nikdy robustní, spíše chatrná; jeho zdraví bylo podlomeno vážnými nemocemi a úrazy, při kterých si utřil zlomeniny žeber, noh i poranění páteře. V jistých letech trpěl i chrlením krve, čímž byl postižen i za kazatelnou. Všechno ale snášel bez reptání, s naprostou vírou v lásku Boží a neochvějnou oddaností Boží Prozřetelnosti. Vše poroučel do rukou Všemohoucího, v Jehož dobrotu, jakož i v konečné vítězství dobra nad zlem, doufal a nejednou citoval prohlášení Joba: "byť by mne i zabil, proč bych v Něho nedoufal?"

Proto je zároveň radostná vzpomínka na jeho osobnost, jeho duši. První slova Ježíše Krista o Natanaelovi taktéž popisují bratra Chvala: "Ať, právě Israelský, v němtož lži není," Jan 1:48. On byl duše citová i citlivá; hluboká i hloubavá; duše oddaná i odvážná; snášenlivá i trpělivá; duše chvályhodná, ale nikoli chvály-chtivá, která dovedla uvážit a posoudit, ale ne odsoudit. V jeho přítomnosti

návštěvník nebo pacient nalézal uklidnění, neb jím vanul proud harmonie věčnosti . . .

Dr. Karel A. Chval se narodil ve Vídni dne 10. ledna 1888. Tamtéž navštěvoval českou soukromou školu Komenského a po absolvování obchodní školy přijel jako 18-letý mladík k břehům nové vlasti, Ameriky. Těžké a trpké byly jeho začátky v daleké cizině. Leč jeho pevná vůle, nepřemožitelná touha po vzdělání, našly cestu k vytčenému cíli a za pomoci evangelického faráře Rev. Cejnara se z něho stává student na Southwestern universitě v Texasu. Jeho úsilovným přičiněním byla zřízena stolice českého jazyka na této universitě. Zde též se zasloužil o založení akademického klubu "Slavie". Po čtyřletém pobytu na této universitě odešel na Stamfordskou kolej, kde graduoval v 1913. Na to vstoupil do Presbyterního semináře v Austin, Texas a byl řádným posluchačem Texaské státní university. I zde se zasazoval o zřízení slovanského oddělení a jeho snahy byly korunovány úspěchem roku 1915 v době, kdy byl ordinován na evangelického duchovního.

Po odchodu ze škol působil Dr. Chval na rozsáhlé texasské diaspoře v městech Rowena, Dallas, Ennis, Kaufman, Taylor a pod., a kromě toho působil jako učitel na tamních veřejných školách. Válka a československý zápas za osvobození čsl. národa jej zastihly v Texasu. Dobrovolně se hlásil do legií, ale jelikož měl již rodinu, jeho přihláška byla vzata na vědomí, k službě však povolán nebyl. Za to se tím činněji účastnil osvobozovací akce doma. Koncem roku 1920 se vypravil do osvobozené vlasti. Ačkoliv mu čsl. vyslanectví tehdy činilo skvělé nabídky ve státní službě, Dr. Chval zůstal věren kazatelskému povolání. Po krátkém návratu do Texasu byl povolán v r. 1921 Českobratrským evangelickým sborem v Přerově na Moravě, aby se ujal jeho vedení. Práce se ujal s opravdovým zanícením a sbor pod jeho vedením rostl. Práce a snaha mu bohužel podlomily zdraví a br. Chval v r. 1924 se musel vrátit do Ameriky. Po krátkém léčení a odpočinku v Texasu přijíždí v roce 1925 do Chicaga, aby obnovil Reformovaný sbor, který po několik roků byl bez kazatele a bez kostela a pak aby se ujal vedení českobratrského sboru v kostele Hub-

bard Memorial na Lawndale.

V touze, aby mohl svému lidu lépe a účinněji sloužit, rozhodnul se Dr. Chval připravit se na povolání lékařské. Při svém povolání kazatelském, navštěvoval Osteopatickou kolej chirurgie a v roce 1935, po čtyřletém pilném studiu, stal se lékařem po složení zkoušky před státním odborem zdravotnictví. Při všech svých povinnostech a přes všechny překážky Dr. Chval našel ještě čas, aby se věnoval činnosti kulturní a národní. Působil účinně v mnoha krajanských organizacích a byl jedním ze zakladatelů Husovy Jednoty, pak Národní Jednoty Čsl. Protestantů v Americe a Kanadě, jakož i chicagské Presbytere. Jeho účast i rada byly hledány a vždy vítány.

Byl jsem požádán jeho věrnou manželkou, abych vykonal pohřební obřady a rozloučení s tímto přítelem, s kterým jsme si tak dobře rozuměli, i když jsme spolu vždy nesouhlasili. Na rozloučení s takovým přítelem pouhá slova nestačí. My jsme se vlastně nepříšli rozloučit, poněvadž se ve skutečnosti nerozcházíme. Duše naše nadále zůstávají v tomto společenství, do kterého jsme vstoupili když jsme své životy zasvětili jednomu Mistru, Synu Božímu. K pohřbu jsme se proto sešli, abychom si uvědomili a zároveň i oslavili důležitý mezník života přítele Chvala. Tak jako kdysi graduoval z theologického semináře, aby se stal kazatelem Slova Božího, tak jako kdysi graduoval z osteopatické koleje, aby se stal lékařem a pěstovatelem lidského zdraví, tak v těchto dnech graduoval z přípravné školy tohoto světa, aby se stal občanem nadhvězdné říše. Tak jako on ve smrt nevěřil, tak ani my v ní nevěříme, poněvadž náš Spasitel smrt přemohl svým vzkříšením. Tak jako on se raduje nyní z nové svobody, kterou získal opuštěním svého těla, tak i my se radujeme z jeho povýšení do vyšších sfér, do kterých již v těle nahlédl a o kterých používal své přátele . . .

Bratr dr. Chval byl ducha něžného, pokorného a nenáročného. S každým si rád pohovořil, neb u něho nebylo "malých a velkých". Dovedl potěšit a posoudit, ale nikoho neodsuzoval a tak odpouštěl i těm, kteří mu ztrpčovali život a zraňovali duši a poroučel je do milosti Boží. Mistrovo kázání na Hoře (Mat. 5,6,7) miloval a výroky "nesud'te,

abyste nebyli souzeni" poctivě dodržoval. Nikomu nezavíral ani dveře svého domova, ani svého srdce, a dle možnosti pomáhal nejen duchovním přátelstvím, ale i hmotnými prostředky bez ohledu náboženského a společenského.

Poručíme jeho tělo očistným plamenům a jeho duši žárů lásky Boží v Kristu Ježíši. Loučím se s ním slovy napsanými jeho dlouholetou přítelkyní, pí. Šeflovou, mou chotí:

"Odpočívej tedy klidně,
odpočívej tichým snem
pod nebem i pod růžemi,
pod jich teskným šepotem.

Pamá'ka však žití Tvého
nás zde bude věčně hřát
Na Tebe a na Tvou lásku
chceme vždycky vzpomínat.
Duch Tvůj vždy nám světlem bude
ve dnech teskné samoty,
ozáří nám žití chudé
do zářivé jasnoty.

Za vše to, čím Tvoje láska
nám náš život zkrášlila
dnes tu přijmi díky naše,
duše vzácná, rozmilá."

Bůh buď s Tebou, než se sejdem zas."

Literatura

Dějiny perské a tádžické literatury. Praha: Československá akademie věd, 1956, str. 486, Kčs. 49.10.

Když jsem chodíval do pražského gymnasia v Křemencově ulici, jedním z mých nejoblíbenějších profesorů byl dr. Felix Tauer, dějepisec. Štíhlý, vysoké postavy (říkali jsme mu "Sirka"), profesor Tauer byl výborný učitel i když v mnohem ohledu podivín. V několika semestrech jsme s ním probírali starověk, středověk a reformaci. U něho jsem se naučil vychutnávat poklady staroegyptských, perských a indických kultur. Od něho jsem poprvé slyšel o jedinečném zjevu egyptských dějin, faraonu monotheistovi Ichnatonovi, v jehož reformaci prý Mojžíš býval knězem. Hlavním však oborem Dr. Tauera byl Islám.

V těch hodinách, když nás terciány a kvartány zkoušival — a to se nám trásla kolena! — maloval ve velkých tazích plynulé

znaky arabského písma, jimž pokryl široké archy papíru a často i sklo, pod nímž byl zahrnován portrét Masarykův. (Když po něm přicházel do třídy profesor latinář, stačil jeden pohled na počmáranou plochu profesorského stolu, abychom slyšeli škodolibou poznámku: "Aha, tak von tady byl Dr. Tauer! Bradáči, pojd'te sem a smažte tu mazaninu!") Pamatuji se, jak jednou jsem byl zkoušen u tabule. Dr. Tauer se mně zeptal: "A v kterém roce se začala Třicetiletá válka?" Naby jsem si příliš jist a tak jsem navrhl rok 1610. Prof. Tauer právě psal rozmáchlým perem slova "Allah akbar" na dvojarší. Aniž by zvedl hlavu, pokračoval v psaní samohlásek nad slovem "akbar" a jen tak jakoby mimochodem, podotkl, "Ale kdepak, to se na ni teprve těšili! Molnáře, myslil jsem si, že dovedete lépe hádat. Posad'te se. Další. Nesvatba . . ."

Přes ten sarkasm jsme měli Tauera rádi. Od něho jsem se naučil arabské a hebrejské abecedě a základům babylonského klínového písma. Také nám zajímavě vykládal o tom, jak Hrozný rozluštil hittitské písmo. Vlivem profesora dějepisu jsem si našel v Praze učitele arabštiny. Byl jím Čech-mohamedán, Mohammed Hadži Brikcius. Mám dosud ve své knihovně první moderní překlad muslimské bible, Koránu, pořízený Dr. A. R. Nyklem, kdysi profesorem arabštiny na Grinnell College, a vydaný Mazáčem v Praze roku 1934. Díky obdivu Dr. Tauera pro orientální literaturu jsem si v oněch pražských letech před odjezdem do Ameriky přečetl Díván Hafíza (1326-1390), iránského mystika, a výňatky z Firdús'ho a Omara Chajjáma. Taky jsem se chvíli učil japonštině na kursu dávaném hrabětem Coudenhove-Kalergi (synem zakladatele Panevropy) na pražském Orientálním ústavě v Lobkovickém paláci, ale asi po půl roce jsem se toho vzdal jako beznadějného úkolu. Přes to už se mnou zůstala láska pro orientální kulturu a literaturu.

Proto s velkou radostí jsem před měsícem dostal z Prahy krásnou knihu *Dějiny perské a tadžické literatury*, kterou za redakce akademika Jana Rypky napsali Otakar Klíma, Jan Rypka, Věra Kubičková, Jiří Čjpek a Ivan Hrbek. Kniha o 462 stránkách, krásně vázaná do modrého plátna s perským motivem, má několik barevných reprodukcí slavných perské miniatury a 28 jednobarevných obrazů-

vých příloh.

Pokud vím, je to nejpodrobnější kniha ve svém oboru vydaná česky, s přesnou a podrobnou bibliografií. Svým rozsahem zahrnuje kniha veškerou literaturou vzniklou na půdě perské, tedy také literaturu médskou, avestskou a sasanovskou. Proto už samozřejmě musí se kniha zabývat také literaturou náboženskou. Mezi nejstaršími doklady je literatura zoroastrovská. Badatelé většinou kladou dobu života Zarathuštry a počátků jeho dualistického náboženství do 6. století před Kristem. Asi ve 30. roce jeho života dostalo se mu zjevení o jediném a pravém bohu "Ahuru-Mazdovi," který je bohem dobra, světla a života, bojujícím s nepravým bohem zla, temnoty a smrti, Angrou Mainjuš. Bohu světla pomáhají zástupy andělské, bohu temna zase pomáhají dénomi (později, vlivem perského zoroastrovce krále Cýra — o kterém Izaiáš Druhý věří, že je mesiášem; Iz. 45.1 — se učení o andělech dostává do biblické literatury). Po svízelném působení přijal Zarathuštrovo učení východoperský král Vištaspa který se stal jeho ochráncem a šířitelem. V 77. roce svého života byl Zarathuštra zabit Túry za jejich vpádu na Irán. Jeho život byl brzy vyšperkován četnými legendami a záračnými episodami. Nejstarší jazyk iránský, v němž máme zachován poměrně značný počet dokumentů, je řeč *Avesty*. Tak se novopersky nazývá sborník svatých písem zarathuštrovského náboženství, které je ve své ethice blízké křesťanství. Avestský jazyk je na úrovni staroindické řeči védské. V první části *Avesty* jsou "gathy" čili zpívané sloky. Zachovaly se nám v liturgii zvané "Jasna". *Avesta* obsahuje myšlenkový materiál z různých dob vývoje zoroastrismu a mazdaismu a naše kniha uvádí několik citací. Ale ani jednotlivé části zachovaného zbytku se nemohou postavit jako rovnocenné po bok jednotlivým oddílům Starého Zákona, jako jsou Proroci anebo Zalmý.

Další etapa perské historie počíná zmínkami a boji akkadských Semitů s arijskými obyvateli západního Iránu a založením říše médské. "Je to zásluha českého badatele Justina Václava Práška (1853-1924), že je nám vyjasněna historie prvních arijských velmocí, médské a její nástupkyně ještě slavnější, perské!" V perské říši Achameiouvů se

užívalo vedle dvorského jazyka, staré perštiny, také agypštiny, řečtiny a ve styku se Židy užívala královská kancelář aramejštiny, jak ukazují zmínky biblické. Židé mluvili jistě již v 5. století a zejména v okolí Palestiny aramejsky. V Elefantině v jižním Egyptě se našel mezi židovskými listinami zlomek překladu Báhistánského nápisu do aramejštiny. Jak snášenliví byli zoroastrovští Peršané k jazykům podrobených národů, tak se chovali šetrně i k jejich náboženstvím. Co zajímá zvláště nás na recenované knize, je vliv křesťanství v Iránu v době prvních pěti století naší éry. Křesťanství se šířilo v Iránu velmi pomalu již asi od dob apoštolských (apokryfy vypravují o činnosti některých apoštolů v perské říši), spíše v semitských částech království a v Susiáně. Legenda mluví o působení apoštola Tomáše na dvoře krále Gundofara ve východním Iránu, a historie zná několik pronásledování za doby sasanovské (největší bylo kolem r. 340 za Sapura II). Od konce 5. století byli trpěni nestoriáni, kteří byli v byzantské říši pronásledováni pravověrnými císaři. Působili misíemi nejen na Iránu, ale i ve střední Asii, a v první polovině 7. století přišli i do Číny. Misionáři byli původu syrského a nesli sebou syrské písmo, z něhož vznikly abecedy několika středoaasijských a východních národů. (V naší seminářské kapli sv. Augustina v Jižní Pasadeně máme za oltářem reredos, které pozůstává z otisku starého nestoriánského pomníku, pořízeného roku 779 po Kr. nestoriánskou církví v Hai-an Fu, které bylo hlavním městem Číny za dynastie T'ang. Nápis připomíná příchod křesťanského misionáře jménem "A-lo-Pen" roku 635. Zmínuje se také o poselství nestoriánské církve perské k císařskému dvoru čínskému roku 713 a opět r. 735. Nápis podává zprávu o založení čínské patriarchy s rodným biskupem roku 744. Na pomníku lze číst 75 jmen biskupů, kněží a mnichů. Nestoriánská církev byla nakonec vyhlazena císařským ediktem z roku 845. Pomník byl znovu objeven jezuitskými misionáři r. 1625. Náš otisk byl pořízen profesorem Saiki, japonským anglikánem, který je autoritou ve věcech nestoriánských, a byl přinesen do Kalifornie jako dar biskupu episkopálnímu v Los Angeles misionářem Dr. R. D. Shawem).

Vedle syrštiny pěstovali křesťané své náboženské písemnictví v Iránu ještě střední perštinou a soghštinou. Ze středoperských památek je nejzávažnější žaltář, jenž se zachoval pohříchu jen v zlomku. Byl nalezen v Turfánu. Mimo nestoriánské křesťanství byl v Iránu rozšířen mahajánský buddhismus a manicheismus. Všechna tato hnutí zanechala literární poklady v Persii. Po pádu sasanovské říše počal pomalu pronikat islám na Irán a s ním i řeč jeho Koránu, arabština.

Pokud jde o konstatování historických fakt, kniha Československé akademie věd je podrobně objektivní. Jakmile však se obrací na interpretaci této vzácné literatury, text je okamžitě kolorován dialektickým materialismem. Na příklad na str. 75. pod podhlavím "Náboženská blouznění a jejich podstata," čteme toto hluboké dogma: "Nesmí nás klamat vlajka: náboženská hesla bývají rouškou, pod níž se skrývá protest proti utlačování a vůbec sociálním nesrovnalostem. To pozoroval již K. Marx, jestliže stanovil, že veškerá historie Východu vyvstává před námi v aspektu historie náboženství." Podle této definice už i starozákonní prorok Amos byl marxistou, protože kázal náboženství sociální spravedlnosti! Stejně dogmatickým způsobem definují autoři súfiism, onu slavnou perskou školu islámské mystiky, když praví, "súfiismus prolul valnou část myšlení, ze začátku jako výraz oписe města a cechů proti dvorům a feudalismu, nakonec však je to prostředek feudálů k udržení moci ohlupováním veškerého lidu. Na druhé straně je známo, že mystika bývá průvodním směrem hospodářské deprese." (Str. 175). Což pak u nás na Západě můžeme rozumět takovému sv. Janovi, Františku z Assisi, a Tomáši Kempenskému — jmenují tu jenom tři křesťanské mystiky — jedině na základě hospodářské deprese? Jaké to ochuzení dějinné a duchovní perspektivy!

S výjimkou této marxistické svěrací kazajky jsem si jinak na této knize dobře pochutnal. Probudila staré vzpomínky a nostalgii věcí orientálních — a zvláště pak, když jsem v kolofonu četl, že knihu tu recenzoval Dr. Felix Tauer, kdysi můj profesor dějepisu na gymnasiu.

Enrico S Molnar

Na Předělu věku

Na předělu věku jest třetí soubor Pittrových proslavů vyslaných do vlasti. (První soubor "Domovu i exilu" vyšel v r. 1956 a druhý "Oheň na zemi" v r. 1957). Věříme, že i třetí sbírka rozhlasových projevů br. P. Pittra bude přijata se stejným zájmem jako knihy předcházející. V projevech Přemysla Pittra není stranické ani konfesijní strnulosti a výlučnosti. "Ze zorného úhlu věčnosti řeší těžké problémy našeho dnešního života a přináší nové podněty a výhledy." Vítáme tuto novou sbírku a všele jí doporučujeme našim čtenářům. — Knížka vyšla péčí Kruhu přátel duchovní obrody (Dr. Pavel Ružička, Irsko a V. Machulková, Švýcarsko) a prodává se za \$1.75. Objednávky vyřizuje: Přemysl Pitter, Nürnberg-Sud, Troerer Str. 126, DBR. Knížka jest vhodným dárkem vašim přátelům k vánocům!

Má Vlast

V Německu vyšla česká čítanka "Má vlast", věnovaná všem československým dětem ve svobodném světě. Vyšla nákladem CARE a American Fund for Czechoslovak Refugees z darů amerického lidu.

Čítanku by si měla objednat každá rodina československého původu, které záleží na tom, aby děti ctily vlast svých rodičů a nezapomněly česky psát a česky cítit. Čítanku upravil doc. Dr. Josef Kratochvíl, učitel dálkové školy, s kruhem spolupracovníků—odborníků, podle osnov z první republiky.

Čítanku "Má vlast" dostávají v Německu děti zdarma, v USA si ji objednejte v kanceláři ČSNRA, 4125 W. 25th St., Chicago 23, Illinois.

"Má vlast"—200 str. — \$2.50.

Učebnice jazyka vyučovacího

Sestavili odborní učitelé Oldřich Blatný a Jarmila Uhlířová, vydal Sokolský pomocný výbor v New Yorku. — Cena \$1.65, poštou \$1.75. K dostání v úřadovně ČSNRA.

Slabikář

Vydal Sokolský pomocný výbor v New Yorku — cena 85 centů, s poštovným. K dostání v úřadovně ČSNRA.

Rub a líc našeho národního programu v atomovém věku

Kniha byla počtána cenou Křesťanské akademie a Kulturní rady. Mnozí budou souhlasit, že Radimského práce přináší mnoho podnětů k zamyšlení a představuje jednu z nejdůležitějších knih pro nás.

V Chicagu objednávky obstará Karel Glaser, 2552 So. Central Park Ave., Chicago 23, Ill. Cena \$1.50, s poštovným \$1.65

—Věstník ČNRA

Knihy Jednoty vhodným vánočním dárkem.

Jednota má na skladě omezený počet výtisků následujících publikací:

Přemysl Pitter: Domovu a exilu (\$1.00)

M. Spinka: Church in the Communist Society (50c)

J. A. Comenius: The Bequest (překlad prof. M. Spinky (50c)

Jan Karafiát: Broučci (60c)

J. L. Hromádka: Masaryk mezi věcrejškem a zítřkem (50c)

Objednati můžete u Národní Jednoty čsl. protestantů, c/o Mr. John Opie, 4800 So. Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.

Dopisy

Milý bratře redaktore:

Velice se mne dotkla zpráva, že v Chicagu umřel jeden ze starých členů naší Jednoty, dr. C. A. Chval. Právě před dvaceti lety, za pobytu v Chicagu, jsme se často viděli. Po několik dní mne on i jeho choť měli pod svou střechou jako hosta. Byl po několik let farářem v Přerově. Nejednou jsme mluvili o tamním chrámu na Velikých Novosadech a o lidech, které jsme znali společně. Když jsem v létě načrtával poslední dávku vzpomínek na přerovské studie, myslil jsem na dra. C. A. Chvala jako na jednoho ze čtenářů. Odešel na věčnost, než jsem dopsal, a tak mu chci věnovat aspoň tuto vzpomínku.

O. O.

Z našeho Siona a odjinud

13. října t. r. zesnul v Pánu dr. Josef Havlík, farář Husova pamětního presbyteriálního sboru v Cedar Rapids, Iowa. Zesnulý narodil se 10. prosince 1893 na Damašku u Poličky. V roce 1907 přijel do Ameriky s Josefem Leksou a Josefem Teplým a všichni tři po 10 let studovali v Dubuque, Iowa, kde absolvovali kolej i seminář a 22. dubna 1917 byli ještě s Emilem Drobným ordinováni v Husově chrámu v Cedar Rapids. Na to br. Havlík stal se farářem českého presbyteriálního sboru v Saratoga, Iowa, kde strávil tři roky, načež odešel do venkovského sboru Sion u Clarkson, kde pobyl do r. 1938. Tam založil filiální sbor blízko Rogers. Nato sbor M. Jana Husi v Hopkins, Minn., povolal ho za svého pastýře a tam působil do roku 1950, kdy přijal povolání anglicky mluvícího sboru House of Faith v Minneapolis, Minn.

Když Husův sbor v Cedar Rapids odchodem dp. Z. Pauka osiřel, tamní bratři zvolili dra. Havlíka a ten povolání přijal a na podzim r. 1955 se do Cedar Rapids odstěhoval. Tam vyvinul svoji činnost a bude tam dlouho postrádan. V presbyteriátu byl vážen a byl předsedou výboru uprázdněných sborů, s čímž byla spojená velká námaha. Před dvěma roky dostal prvý srdeční záchvat a lékaři radili zmirnění činnosti, což br. Havlík neposlechl, ale doufal, že energií vše přemůže. Sbor poštivil mu novou nádhernou faru a zdálo se, že bude moci užívat ovoce svých snah. Než prvý týden v říjnu dostal se záchvat druhý a bratr Havlík musil do nemocnice, z níž se již nenavrátil. Pochřeb jeho konal se 16. října z Husova chrámu, kde poslední čtyři léta sloužil a kde byl ku službě Slova a svátostí před 42 roky oddělen. Vedl jej dp. Reuben J. Tjaden za asistence Francis Larew, Jeroma Lekay a Milo Fillipiho, který promluvil v české řeči. Pochován byl v Minneapolis. Vdově, synovi a dceři, které zanechal, platí naše ctitelná soustrast. Necht' sám Pán setře slzu s vašich očí!

M. F.

Věra Vášová, vdova po šéfredaktorovi brněnských lidových novin Pavlu Vášovi, se dožila 4. října t. r. osmdesátí let. Sestra Vášová je členkou staršovstva brněnského sboru. Širší veřejnosti je známá jako spisovatelka, básnířka a překladatelka. Z knih povídek, které

vyšly před druhou světovou válkou uvádíme: "Holčičky a jejich svět" (1923); "Po návratu" - román legionáře (1926); "Soňa" (1928) "Decry Adamovy" a "Služebnice neužitečná a jiné povídky." Básnické sbírky obsahují: "Básně"; "Balady a meditace"; "Myslela jsem, že zemřu"; a "Cesta do ticha." V roce 1930 uveřejnila literární studii o Karlu Čapkoví: "Karel Čapek s hlediska náboženského."

Tajemník Jednoty, br. far. J. P. Tatter, rozeslal v říjnu všem oblastním místopředsedům Jednoty dotazník obsahující návrh chicagské oblasti, aby ústřed. výbor Jednoty zvolil zatímního předsedu, který by nastoupil na místo uprázdněné smrtí br. V. P. Stupky. Zatímní předseda by sloužil do doby než bude moci být svolán sjezd Jed., který by zvolil nově předsednictvo. V návrhu byl doporučen na místo zatímního předsedy br. kazatel Edward Čatloš. Z odpovědí, které tajemník obdržel (čtyři z pěti oblastních místopředsedů návrh podporují; z jedné oblasti odpověď dosud nedošla) vysvítá, že br. Edward Čatloš byl zvolen. Br. Čatlošovi blahopřejeme k této volbě a věříme, že pod jeho vedením naše Jednota vykoná ještě mnoho dobré práce.

Osmnáctý říjen byl vzpomenut ve státu Maryland jako den Augustina Heřmana. Tak se stalo z rozhodnutí guvernéra státu, který svým prohlášením uctil památku našeho slavného krajana a prvního naturalizovaného občana Marylandu. Augustine Heřman, pražský rodák, jehož rodiče opustili vlast pro své náboženské přesvědčení a usadili se v Holandsku, začínal nový život v Americe ve službách holandské obchodní společnosti. Vynikal vlastnostmi i vzděláním jako diplomat, linguista, geolog a průkopník zahraničního obchodu. Často byl vyslán urovnávat spory kolonií a bělochů s Indiány.

V říjnu 1659 Augustine Heřman, vyslaný z Nového Amsterodamu, (nynějšího New Yorku) urovnat diplomatický spor Holanďanů s anglickou kolonií, vstoupil na půdu Marylandu. Kdž poznal krajinu u zálivu Chesapeake, rozhodl se přijmout nabídku lorda Calverta. Za zhotovení mapy Virginie a Marylandu, kterou se proslavil, obdržel obrovskou rozlohu země. Svě panství pojmenoval "Bohemia Manor". Heřman hrál vynikající úlohu v šesti koloniích, zvelebil zemědělství kraje a obohatil zem svými zahraničními obchodními styky. Ve své prozíravosti viděl na příklad velké možnosti ve vybudování velkého kanálu —

předcházel však svou dobu téměř o dvě století. Dnes je Chesapeake a Delaware kanál důležitým průplavem. Nová automobilová silnice nese jeho jméno "Augustine Herman Highway," řeka jím pojmenovaná zůstává českou "Bohemia River" a krásná moderní škola v Cecil County se jmenuje "Bohemia Manor." ČNRA.

Psalí jsme v posledních měsících několikrát o tom, že se čsl. režim snaží nahradit náboženský obřad křtin tím že zavádí na národních výborech slavnostní "vítání do života" spojené se zápisem novorozenat do matriční knihy. — Péče o tyto obřady byla svěčena tak zvaným sborům pro občanské záležitosti, zřizovaným při národních výborech. Tyto sbory zřejmě disponují značnějšími finančními prostředky neboť "slavnosti" jsou dosti okázalé, novorozenata a jejich maminky dostávají dárky a často je postaráno i o hudbu a zpěv.

Svět v obrazech otiskl před několika týdny obrazovou reportáž z Litvínova, která zachycovala obřad hromadného "vítání do života" asi třiceti novorozených občanků.

Nyní se časopis vrací k této reportáži a oznamuje, že se věc nelíbila lékařům, kteří se ozvali prostřednictvím ministerstva zdravotnictví." Požádali nás, abychom upozornili pracovníky na národních výborech, že při takovém hromadném "vítání" jsou porušovány hygienické zásady pro styk s novorozenaty. "Ministerstvo popisuje, jakými opatřeními bylo dosaženo snížení úmrtnosti kojenců, a pozastavuje se nad tím, že "najednou nosíme kojence do prostředí, kde se shromáždí mnoho dospělých, školních dětí, kde je nebezpečí nákazy nasnadě."

Časopis uznává oprávněnost této výtky a konstatuje, že sbory pro občanské záležitosti stojí před "těžkým problémem". — FEP.

Počátkem září zemřel nedaleko Basileje ve Švýcarsku významný československý hudební skladatel Bohuslav Martinů. Jeho dílo jest rozsáhlé a obsahuje více jak 100 rozmanitých skladeb. Bohuslav Martinů se narodil 8. prosince 1890 v Poličce, kde jeho otec byl obuvníkem a zvoničkem tamního kostela. B. Martinů žil od r. 1941 ve Spojených státech a po několik let zastával místo profesora hudební kompozice na Princetonské universitě. Toto místo však před nedávnem opustil, aby se vrátil do Evropy, do Švýcar, na zotavenou. Bohuslav Martinů byl též jmenován profesorem pražské konservatoře v r. 1948, ale to

to místo aktivně nikdy nezastával, protože se do Československa k trvalému pobytu nikdy nevrátil. Pamětní deska na děkanském chrámu v Poličce též ho nazývá národním umělcem.

Koncem září se dožil sedmdesátiletý nestor amerických politických komentátorů Walter Lippmann. Lippmann bezesporu náleží k největším novinářům svobodného světa. Tíměř po 30 let Walter Lippmann píše své komentáře k politickým a kulturním událostem světa do sta denních časopisů, jak demokratických tak i republikánských. Časopis Nový domov správně o něm napsal, že je více než novinář. W. Lippmann jest "nezávislým filosofem, který rozebírá věřejší události ve světle dnešní pravdy a zítřejších možností" Walter Lippmann začal svou novinářskou činnost po absolvování harvardské university. V době první světové války sloužil u americké výzvedné služby. Pomáhal též presidentu Wilsonovi stylisovat "čtrnáct spojeneckých bodů."

Nejen českoslovenští evangelíci, ale vůbec celá československá americká veřejnost se raduje z literárního úspěchu Dr. Jaroslava Pelikána, profesora historické theologie na chicagských spojených theologických fakultách. Dr. J. Pelikán obdržel Abigdon Press literární cenu (v hodnotě \$12.500.00) za svoji poslední knihu "The Riddle of Roman Catholicism". Dr. Jaroslav Pelikán, ml., jest synem známého slovenského lutherského faráře Jaroslava Pelikána z Chicaga, který byl velmi činný ve Sloveském národním sdružení během druhé světové války. Dr. Jaroslavovi Pelikánovi, ml., blahopřejeme k nové poctě a přeje mu mnoho zdaru v další jeho vědecké práci. Dr. Jar. Pelikán jest též redaktorem souborného vydání lutherských spisů a autorem několika jiných knih.

ZPRÁVA

Všem našim přátelům a příznivcům oznamujeme, že Betlemská kaple ve Winnipeg není uzavřena, ale že se v ní konají křesťanské pobožnosti každou neděli o 11:00 hod. dopolední. Kázání, zpěvy a modlitby jsou konány v českém jazyku, protože máme ještě mezi sebou dosti těch, kteří ještě dostatečně neovládají anglický jazyk. Vítáme do našeho středu všechny ty, kdo by se chtěli s námi dělit o požehnání od Pána. Pobožnost pravá jest ke všemu užitečná a má tohoto i věčného života zalíbení. Pozdrav všem přátelům zaslá —J. F.

Předplatné a dary došlé do 7. října 1959

Dr. Jos Pestal, Rawlins, Wyo.	\$2 00
B. Svehla, Omaha 14, Neb.	2 00
G. Ferenc, Mt. Carmel, Pa.	10 00
Mrs. F. Palenik, Phillips, Wis.	3 00
Mrs. J. Pilch, Box 52, Phillips, Wis.	5 00
Jos. Kral, Muscoda Wis.	10 00
Mrs. A. J. Lostak, Highlands, Texas (Pitter)	47.77
B. Sochor, Uniontown, Pa.	5.00
J. P. Skala, Toronto, Ont. (Pitter) ...	25 00
A. Maco, Linden, N. J.	3.00
J. Leffler and Adam Kantor, Omaha ...	7 00
John Kvasnicka, Oelwein, Ia.	2 00
Geo. Medved, Parma Hts., Ohio ...	7 00
F. Hejzlar, Park Falls, Wis.	6 00
J. J. Buresh Family, Riceville, Iowa ...	10 00
Ervin Kenmore, Larchmont, N. Y. ...	10 00
Mrs. Mary Sabacky, Pender, Nebr.	3.00
Mrs. Frank Smik, N. Miami, Fla.	4 00
Jos. Pecena, Cedar Bluffs, Nebr.	2.00
John Pestal, Omaha, Nebr.	5 00
Jos. Koukol, Wayne, Kansas	50 00
Mrs. E. Leksa, Cedar Rapids, Iowa ...	5 00
Miss Antonie Lojka, Cedar Rapids, Iowa	2 00
Mrs. B. Lojka, Cedar Rapids, Iowa ...	3.00
Mr. John Drahovzal, Cedar Rapids, Ia.	2.00

Předplatné zaslané prostřednictvím br. P. Pittera:

Dr. Vlad Pospíšil	2 00
Dr. V. Borecký	2 00
Dr. N. Petrov	2 00
Dr. Z. Suda	2.00

K uctění památky své choti Františky věnoval br. J. Pejskar v Mnichově 100 DM na misijní a sociální činnost br. Přemysla Pittra.

Za všechny uvedené dary děkuje a o další pomoc na práci Jednoty i vydávání našeho časopisu, prosí,

Národní jednota čl. protestantů v U.S.A. a Kanadě, c/o Mr. John Opie, pokladník, 4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.